

RECEPȚIONATAgenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2025

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2025

**RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL
(pentru etapa 2025)**

privind implementarea proiectului din cadrul concursului

Stimularea excelenței cercetărilor științifice pentru anul 2025-2026**Proiectul *Cercetarea așezărilor rurale din spațiul dintre Prut și Nistru în perioada Hoardei de Aur și a constituirii Țării Moldovei (secolul XIV)***Cifra proiectului **25.80012.0807.48SE**Prioritatea strategică Provocări societale

Directorul organizației

Ursu Ion _____

Președintele consiliului științific

Ursu Ion _____

Conducătorul proiectului

Pîrnău Ludmila _____



Chișinău, 2025

CUPRINS:

1. Scopul etapei 2025 conform proiectului depus la concurs.....	3
2. Obiectivele etapei 2025.....	3
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2025.....	3
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2025.....	3
5. Rezultatele obținute	4
6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice.....	6
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului 2025.....	7
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului 2025.....	8
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului 2025.....	9
10. Dificultăți în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane.....	10
11. Recomandări, propuneri.....	11
12. Lista lucrărilor științifice, publicate în anul 2025 (Anexa 1).....	12
13. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2025 în limba română și în limba engleză (Anexa 2).....	13
14. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare pentru anul 2025	
15. (Anexa 3).....	14
16. Componența echipei conform contractului de finanțare pentru anul 2025 (Anexa 4).....	16

1. Scopul etapei 2025 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu).

Proiectul își propune să contribuie la aprofundarea cunoașterii istoriei spațiului rural din Moldova în secolul al XIV-lea, printr-o documentare temeinică a siturilor rurale și analiză interdisciplinară bazată pe surse arheologice, numismatice, istorice și antropologice, evidențiind impactul dominației Hoardei de Aur și procesul de constituire a statului medieval moldovenesc asupra mediilor rurale din această perioadă. Prin urmare, scopul etapei 2025 este cercetarea științifică de teren în zonele așezărilor rurale medievale din raioanele Anenii Noi, Hâncești și Ialoveni și elaborarea de fișe de sit pentru așezările rurale medievale din bazinul inferior al râului Bâc și bazinul Botnei din zona centrală a Moldovei și cartarea lor.

2. Obiectivele etapei 2025 (obligatoriu).

- Documentarea, analizarea critică și sistematizarea materialului științific cunoscut referitor la așezările rurale medievale din secolul al XIV-lea, prin consultarea rapoartelor arheologice, repertoriilor, hărților istorice și surselor bibliografice de specialitate.
- Identificarea discrepanțelor din repertoriile vechi și corelarea acestora cu datele de teren și cu informațiile din Registrul Arheologic.
- Realizarea cercetărilor de teren pentru 20 de situri, situate în 15 localități din raioanele Anenii Noi, Hâncești și Ialoveni, prin prospecțiuni perieghetice, verificări stratigrafice și actualizarea coordonatelor GIS.
- Elaborarea fișelor de sit pentru toate așezările investigate, incluzând date istorice, toponimice, GIS, evaluarea stării de conservare și documentarea materialului arheologic descoperit.
- Cartarea și integrarea siturilor în harta digitală a habitatului rural medieval din zona centrală a Moldovei, ca bază pentru actualizarea repertoriului arheologic al regiunii.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2025 (obligatoriu)

- Cercetarea documentelor de arhivă, a repertoriilor arheologice și a rapoartelor de săpătură din diferite perioade, în vederea identificării, comparării și actualizării informațiilor privind așezările rurale medievale.
- Consultarea literaturii de specialitate, elaborarea planului de cercetare și organizarea logistică a expedițiilor de teren.
- Studierea Registrului Arheologic Național și extragerea monumentelor relevante pentru secolul al XIV-lea, cu accent pe zona centrală a Moldovei.
- Realizarea cercetărilor științifice de teren în bazinul râurilor Bâc și Botna, prin verificări perieghetice, observarea morfologiei siturilor, actualizarea coordonatelor și evaluarea stării de conservare.
- Elaborarea fișelor de sit pentru toate așezările rurale investigate, completarea acestora cu date istorice, GIS și fotografii, și integrarea lor în procesul de cartare a zonei.
- Participarea la conferințe științifice naționale și internaționale pentru prezentarea rezultatelor preliminare și valorificarea științifică a etapelor proiectului.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2025

- A fost realizat un studiu amplu asupra situației actuale și a nivelului de cercetare a siturilor din perioada dominației Hoardei de Aur și a formării Țării Moldovei, prin analiza critică a surselor documentare, repertoriilor și rapoartelor arheologice existente.

- Au fost consultate 19 rapoarte arheologice nepublicate și au fost documentate 57 de situri medievale pe baza informațiilor din arhive, literatură și registrele de specialitate.
- Au fost organizate două expediții arheologice în zona centrală a Republicii Moldova, cu efectuarea cercetărilor de teren la 23 de situri medievale din raioanele Anenii Noi, Hâncești și Ialoveni.
- Au fost aplicate metode moderne de investigare a terenului, inclusiv prospecțiuni perieghetice, evaluarea morfologiei siturilor, colectarea materialului arheologic de suprafață și actualizarea coordonatelor GIS.
- Pentru toate cele 23 de situri cercetate au fost elaborate fișe standardizate de sit (dosare ale monumentelor), care includ date istorice, toponimice, GIS, informații privind starea de conservare și documentare fotografică.
- În urma cercetărilor au fost identificate cinci situri noi, anterior necunoscute, care urmează să fie incluse în Registrul Arheologic Național.

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)

Pe parcursul etapei 2025 a fost realizat un studiu amplu și detaliat asupra situației actuale și a nivelului de cercetare privind siturile din perioada dominației Hoardei de Aur și începuturile formării Țării Moldovei. Acest demers a vizat atât analiza surselor și a documentelor vechi, cât și verificarea lor directă în teren, precum și completarea cunoștințelor prin descoperiri noi. Conform datelor istorice, primele cercetări arheologice sistematice asupra așezărilor rurale medievale din spațiul pruto-nistean au început în anii '50 ai secolului XX, în perioada când explorările de suprafață și sondajele punctuale au scos la iveală existența unor comunități rurale bine organizate, integrate în rețele economice mai largi ale epocii. Deși numărul acestor investigații este mai redus decât cel dedicat altor culturi, contribuția lor la înțelegerea structurii habitatului medieval rural este una fundamentală.

În prezent, literatura și arhivele relevă existența a peste 50 de situri arheologice medievale timpurii în această zonă, situate preponderent de-a lungul văilor Răutului, Bâcului și Botnei, dar și pe afluenții acestora, distribuție care indică preferința comunităților medievale pentru zone fertile, accesibile și strategic situate. Exemple importante provin din siturile cercetate la Lozova, unde, în punctul „Oanța”, a fost documentat un atelier de olărie bine conservat, alături de o locuință adâncită și un tezaur monetar compus din monede ale Hoardei de Aur. În punctul „La hotar cu Vornicenii”, cercetările au scos la iveală o necropolă de mari dimensiuni, cu peste 130 de morminte orientate est-vest, fapt ce reflectă un grad ridicat de organizare socială. La Vorniceni, în punctul „Gura Văii”, existența cuptoarelor de olărie confirmă dezvoltarea unor activități meșteșugărești, iar la Brăviceni descoperirile legate de un posibil edificiu funerar monumental sugerează prezența unor elite locale sau a unor grupuri asociate direct structurilor politice ale Hoardei de Aur.

Pentru consolidarea acestor date și pentru completarea tabloului arheologic, în etapa 2025 a fost realizată o investigație minuțioasă asupra documentelor arhivistice și a rapoartelor arheologice nepublicate. Au fost analizate 19 rapoarte vechi, incluzând note de șantier redactate între anii '50 și '90, multe dintre ele insuficient valorificate până în prezent. Aceste documente au permis reconstituirea etapelor cercetării medievale din regiune, identificarea unor situri menționate sumar în literatura de epocă, precum și recuperarea unor informații devenite esențiale pentru comparațiile actuale.

O parte importantă a activității a constat în examinarea critică a Repertoriului Arheologic al Republicii Moldova din 1993, un instrument fundamental, dar care, fiind elaborat acum trei decenii, prezintă numeroase lacune. În cadrul proiectului, repertoriul a fost confruntat cu hărți istorice, imagini satelitare, date din arhivele muzeale și cu observațiile directe din teren. În urma acestei verificări, au fost identificate diferențe semnificative între localizările din repertoriu și realitatea actuală: unele situri erau înregistrate cu coordonate deplasate cu sute de metri, altele fuseseră înregistrate greșit sau dublate în mod eronat, iar un număr semnificativ de situri menționate în literatura de specialitate nu figurau deloc în Registrul Național al Monumentelor Arheologice. Această situație a făcut necesară o recalibrare completă a modului de documentare a siturilor medievale.

Acest efort de verificare și actualizare a fost susținut de colaborările cu instituțiile naționale. Agenția Națională Arheologică a facilitat accesul la registrul oficial și la documentele aferente, contribuind la clarificarea statutelor unor situri, la verificarea datelor și la armonizarea acestora cu observațiile din teren. Muzeul Național de Istorie a Moldovei a oferit acces la colecțiile sale, permițând compararea materialelor de suprafață descoperite în campaniile recente cu ceramica și obiectele din contextul medieval cunoscut. Facultatea de Istorie a Universității de Stat a sprijinit analiza interdisciplinară, corelând datele arheologice cu cele istorice și antropologice.

La fel de importante au fost colaborările internaționale, în special cele cu instituțiile românești, care au oferit un cadru comparativ extins pentru interpretarea descoperirilor. Institutul de Arheologie al Academiei Române – Filiala Iași, Complexul Muzeal „Moldova” Iași, Muzeul de Istorie din Roman, Muzeul Județean Botoșani și Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București au contribuit prin expertiză, analogii și acces la materiale comparabile, facilitând integrarea datelor din Republica Moldova într-o perspectivă amplă asupra medievalității din Moldova istorică și asupra influențelor Hoardei de Aur.

Pe fundalul acestor activități documentare și colaborative, în lunile octombrie–noiembrie au fost organizate două campanii intensive de cercetări de teren. În cadrul acestora au fost investigate 23 de situri din 12 localități ale raioanelor Ialoveni, Hâncești și Anenii Noi. Activitățile de teren au inclus prospecțiuni perieghetice, colectarea sistematică a materialului arheologic de suprafață, verificări stratigrafice punctuale, înregistrarea și actualizarea coordonatelor GIS, documentarea fotografică, topografică și descrierea morfologică a vestigiilor. În multe cazuri limitele siturilor au fost extinse sau precis definite, iar în altele s-a constatat deteriorarea lor severă, uneori până la nivelul dispariției complete.

Un rezultat remarcabil al acestor campanii îl constituie identificarea a cinci situri noi, complet necunoscute până în prezent și neincluse în Registrul Național. Descoperirea lor demonstrează caracterul incomplet al repertoriilor anterioare și evidențiază potențialul ridicat al cercetărilor sistematice de teren. Aceste situri au fost documentate prin observații de suprafață, colectări de material, fotografiere, localizare GPS și descriere preliminară.

Pentru fiecare dintre cele 23 de situri cercetate în teren a fost elaborată Fișa Sitului – un document standardizat și amplu, care conține toate informațiile esențiale: denumirea actuală și istorică a localității, toponimul exact, istoricul cercetărilor anterioare, coordonatele GPS și descrierea GIS, tipul și forma de proprietate asupra terenului, starea de conservare, descrierea detaliată a materialelor descoperite, imaginile generale ale sitului, fotografiile materialelor arheologice și planșele cartografice de localizare. Aceste fișe reprezintă o contribuție metodologică majoră, deoarece standardizează documentarea siturilor și permit integrarea lor

într-un repertoriu final complet, care va constitui fundamentul unei sinteze dedicate habitatului rural medieval din spațiul pruto-nistean.

Pe parcursul cercetărilor s-a evidențiat starea alarmantă de degradare a unui număr mare de situri. Agriculturizarea intensivă, mecanizarea continuă a solului, eroziunea, nivelările repetate și utilizarea terenurilor în mod intensiv au dus la deteriorarea gravă sau chiar la dispariția unor niveluri arheologice. În multe cazuri materialul arheologic este puternic fragmentat, dispersat și incompatibil cu o cercetare stratigrafică viitoare. Observațiile sistematice sugerează că în următoarele două-treizeci de ani siturile medievale de suprafață riscă să dispară în totalitate, dacă nu sunt implementate măsuri de protecție corespunzătoare.

În ansamblu, etapa 2025 a adus o contribuție substanțială la actualizarea hărții arheologice medievale a Republicii Moldova și la reconstrucția habitatului rural medieval din zona centrală a țării. Prin îmbinarea cercetărilor arhivistice cu activitățile de teren, prin colaborările extinse, prin descoperirea siturilor noi, corectarea localizărilor vechi, elaborarea fișelor de sit și evaluarea stării reale a patrimoniului, proiectul a reușit să ofere o imagine mult mai precisă și mai completă asupra culturii rurale medievale din secolul al XIV-lea. Rezultatele obținute pun bazele unor direcții noi de cercetare și constituie un pas indispensabil în protejarea și valorificarea patrimoniului arheologic al Republicii Moldova.

6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații (obligatoriu) și în formă de prezentări la foruri științifice (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor)

Bacumenco-Pîrnău, L., Evenimentului de lansare a celor cinci proiecte de cercetare coordonate de cercetătorii IPC, selectate de Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare (ANCD), organizat de Institutul Patrimoniului Cultural la 9 septembrie 2025.

Comunicarea: *Cercetarea așezărilor rurale din spațiul dintre Prut și Nistru în perioada Hoardei de Aur și a constituirii Țării Moldovei (secolul XIV).*

Rezultatele obținute au fost diseminate în cadrul unor manifestări științifice naționale și internaționale din Republica Moldova și România.

Bacumenco-Pîrnău, L., Ursu, I., Matveev, S., Musteață, S. Descoperiri arheologice medievale în zona Brăviceni (r-nul Orhei). Prezentare la *Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul Cultural: Cercetare, Valorificare, Promovare”*, ediția a XVII-a, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, 25–26 septembrie 2025.

Ursu, I., Bacumenco-Pîrnău, L., Musteață, S., Matveev, S. Date arheologice privind așezările rurale din secolul al XIV-lea în spațiul pruto-nistean. Prezentare la *Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul Cultural: Cercetare, Valorificare, Promovare”*, ediția a XVII-a, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, 25–26 septembrie 2025.

Musteață, S., Ursu, I., Pîrnău, L., Matveev, S. Moștenirea Hoardei de Aur în spațiul pruto-nistean. Prezentare la *Conferința Muzeului Județean Botoșani „Hierasus – Cercetări arheologice în zona de nord a Moldovei”*, ediția a III-a, 13–14 noiembrie 2025.

Lista publicațiilor din anul 2025 (a se vedea Anexa 2)

Notă: Lista va include și brevetele de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții în cazul în care sunt (conform Anexei 2)

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

Rezultatele obținute în cadrul etapei 2025 generează un impact semnificativ asupra cercetării științifice, asupra comunității și asupra modului de gestionare și valorificare a patrimoniului cultural medieval din spațiul pruto-nistrean. Prin documentarea riguroasă a siturilor rurale din secolul al XIV-lea, proiectul contribuie la consolidarea bazei de cunoaștere privind istoria timpurie a Moldovei medievale, într-o perioadă definitiv marcată de dominația Hoardei de Aur și geneza instituțională a statului moldovenesc. Datele obținute permit o reevaluare a micro-istoriei rurale, a dinamicilor de locuire și a relațiilor economice regionale, oferind o imagine mult mai nuanțată asupra comunităților care au populat teritoriul în această epocă.

Proiectul are un aport substanțial la dezvoltarea cercetării arheologice din Republica Moldova, nu doar prin actualizarea și completarea hărții arheologice, ci și prin introducerea unor date complet noi în circuitul științific. Identificarea celor cinci situri arheologice necunoscute anterior, verificarea în teren a 23 de situri din 12 localități și corectarea unor localizări eronate contribuie la ameliorarea considerabilă a preciziei informațiilor din Registrul Național al Monumentelor Arheologice. Astfel, proiectul reprezintă una dintre cele mai ample inițiative recente de revalidare critică a informațiilor despre habitatul medieval rural.

Rezultatele cercetărilor, inclusiv studiile de caz de la Lozova, Vorniceni și Brăviceni, evidențiază existența unei rețele dense și bine organizate de așezări rurale, integrate economic și supuse influenței politice a Hoardei de Aur. Aceste date sporesc semnificativ cunoașterea structurilor sociale, economice și spirituale ale comunităților medievale și deschid noi direcții de investigații interdisciplinare în domeniile arheologiei, antropologiei istorice, numismaticii și studiului culturii materiale.

Proiectul contribuie totodată la creșterea vizibilității internaționale a cercetărilor medievale din Republica Moldova, prin participarea la conferințe științifice și integrarea rezultatelor în circuitul academic european. Datele acumulate reprezintă o bază solidă pentru viitoare colaborări internaționale și pentru includerea siturilor cercetate în proiecte regionale privind patrimoniul medieval est-european.

Impactul social al proiectului este determinat în principal de contribuția directă la protejarea patrimoniului cultural, prin identificarea siturilor aflate în stare avansată de degradare și prin semnalarea riscurilor majore asupra conservării lor. Rezultatele campaniilor de teren din octombrie–noiembrie relevă o situație alarmantă: numeroase așezări medievale sunt afectate de prelucrări agricole mecanizate, eroziuni și distrugeri continue, ceea ce poate duce la dispariția totală a urmelor arheologice în următoarele două-trei decenii. Acest fapt scoate în evidență necesitatea unor măsuri urgente de protecție și sensibilizare publică, contribuind la consolidarea responsabilității comunităților locale față de patrimoniul cultural.

Proiectul are și un rol educațional important, prin valorificarea rezultatelor în activități de popularizare, în prezentări publice și în crearea unei imagini mai conștiente asupra importanței patrimoniului rural medieval. O mai bună cunoaștere a trecutului local stimulează identitatea culturală, întărește legătura comunităților cu istoria locului și favorizează implicarea cetățenilor în protejarea resurselor culturale.

Din punct de vedere economic, proiectul contribuie la definirea unor noi direcții de valorificare a patrimoniului arheologic medieval, în special în contextul dezvoltării turismului cultural. Documentarea temeinică a siturilor, actualizarea datelor și identificarea unor noi puncte

de interes creează premise favorabile pentru includerea acestora în trasee turistice tematice, în proiecte educaționale și în programe de promovare la nivel local și regional.

Pe termen lung, valorificarea durabilă a siturilor arheologice poate stimula economia rurală prin atragerea vizitatorilor, generarea de locuri de muncă sezoniere, dezvoltarea infrastructurii locale și diversificarea serviciilor culturale. Proiectul oferă autorităților locale date esențiale pentru fundamentarea unor strategii de dezvoltare comunitară bazate pe patrimoniu și pentru integrarea resurselor culturale în planurile de amenajare a teritoriului.

În ansamblu, impactul proiectului este unul complex și profund. Din perspectivă științifică, proiectul contribuie la rescrierea și completarea cunoașterii habitatului rural medieval al Moldovei; din perspectivă socială, el atrage atenția asupra vulnerabilității patrimoniului și consolidează conștiința publică asupra importanței conservării lui; iar din perspectivă economică, deschide noi posibilități de valorificare a siturilor arheologice în cadrul unor programe de turism cultural și dezvoltare locală durabilă.

8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)

Pe parcursul etapei 2025, implementarea proiectului a beneficiat de o colaborare consistentă și eficientă cu instituțiile și specialiștii care activează în domeniul arheologiei și cercetării patrimoniului cultural din Republica Moldova. Având în vedere caracterul interdisciplinar al proiectului și necesitatea abordării integrate a habitatului rural medieval, cooperarea instituțională a constituit un element esențial pentru realizarea obiectivelor propuse.

O componentă importantă a colaborării a fost reprezentată de interacțiunea permanentă cu specialiștii Agenției Naționale Arheologice, care au oferit suport în accesarea repertoriilor arheologice, verificarea statutului juridic al siturilor, actualizarea informațiilor din Registrul Național al Monumentelor Arheologice și coordonarea activităților de cercetare de teren. Experiența acumulată de experții ANA în materia siturilor medievale a facilitat identificarea unor zone cu potențial ridicat și corectarea unor erori de localizare, constatate în campaniile din octombrie–noiembrie.

De asemenea, proiectul a beneficiat de colaborări active cu cercetătorii Muzeului Național de Istorie a Moldovei, în special în ceea ce privește documentarea materialelor arheologice existente în colecțiile muzeale, consultarea fondurilor documentare și corelarea descoperirilor noi cu materialele deja cunoscute. Specialiștii MNIM au sprijinit analiza comparativă a artefactelor și au oferit expertiză în interpretarea contextelor arheologice identificate în teren, contribuind astfel la consolidarea bazei științifice a proiectului.

Un rol semnificativ l-au avut colaborările cu cadrele didactice și cercetătorii Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova, care au participat la discuții metodologice, au oferit consultanță în interpretarea surselor istorice și au sprijinit integrarea rezultatelor în contextul mai larg al istoriei medievale a Moldovei. Implicarea mediului academic universitar a facilitat dezvoltarea unei perspective interdisciplinare asupra siturilor studiate și a contribuit la formarea tinerilor cercetători, inclusiv prin participarea acestora la activități de teren.

Colaborări punctuale au fost întreținute și cu alte instituții și specialiști din domeniul patrimoniului cultural, în special în etapa de planificare și desfășurare a campaniilor de teren. Sprijinul logistic și expertiza oferită de colegii din instituțiile menționate au permis realizarea unui volum considerabil de verificări arheologice în teren, ceea ce a dus la documentarea a 23 de situri din 12 localități și la identificarea celor cinci situri necunoscute anterior.

9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)

În cadrul etapei 2025, proiectul a beneficiat de o colaborare internațională amplă și diversificată, consolidând legăturile existente cu instituțiile de profil din România și extinzând rețeaua de cooperare în domeniul arheologiei medievale și al cercetării patrimoniului cultural. Aceste colaborări au avut un impact major asupra calității rezultatelor științifice, facilitând schimbul de expertiză, armonizarea metodelor de cercetare și integrarea datelor obținute în contextul mai larg al evoluțiilor medievale din spațiul est-carpatic.

Un rol central în acest proces l-au avut colaborările cu Institutul de Arheologie al Academiei Române – Filiala Iași, instituție cu o tradiție solidă în cercetarea habitatului medieval din Moldova istorică. Interacțiunea cu profesorii și cercetătorii specializați în arheologia medievală a contribuit la perfecționarea abordărilor metodologice ale proiectului și la corelarea datelor obținute în Republica Moldova cu descoperirile similare de pe malul stâng al Prutului. Acest dialog științific a oferit oportunitatea unor analize comparative privind rețelele de așezări rurale din secolul al XIV-lea, tehnicile de construcție, evoluția ceramicii și impactul dominației Hoardei de Aur asupra mediilor rurale.

Colaborări substanțiale au fost întreținute și cu specialiștii de la Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași, în special cu cercetătorii Muzeului de Istorie. Aceștia au contribuit prin furnizarea de date arheologice și analogii tipologice, facilitând interpretarea materialelor descoperite în campaniile efectuate pe teritoriul Republicii Moldova. Sprijinul acestora a fost important și în corelarea descoperirilor cu complexe funerare, atelierelor de olărie și așezărilor medievale cercetate în zona Iașului, oferind un cadru comparativ deosebit de util.

În nordul Moldovei istorice, colaborările cu Muzeul de Istorie din Roman (jud. Neamț) și Muzeul Județean Botoșani au permis accesul la materiale comparative privind structurile de habitat rural, necropolele medievale și cultura materială specifică secolelor XIII–XIV. Schimbul de date și consultarea specialiștilor din aceste instituții au contribuit la validarea interpretărilor privind siturile din bazinul Botnei, Bâcului și Răutului și la încadrarea lor într-un model mai larg al rețelelor medievale interregionale.

Totodată, proiectul a beneficiat de sprijinul cercetătorilor de la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, care au oferit expertiză în domeniul arheologiei medievale timpurii, al analizei ceramice și al interpretării contextelor arheologice asociate perioadei dominației Hoardei de Aur. Această colaborare a facilitat integrarea rezultatelor proiectului în discuțiile științifice la nivel internațional și a deschis noi direcții de cooperare interdisciplinară, inclusiv în ceea ce privește studierea mobilității populației, circulația bunurilor și conexiunile economice transregionale.

Participarea la conferințe științifice din România și dialogul constant cu cercetătorii din instituțiile partenere au creat un cadru valoros pentru prezentarea rezultatelor proiectului, pentru obținerea de feedback specializat și pentru consolidarea vizibilității cercetărilor din Republica Moldova. Totodată, schimburile profesionale derulate pe parcursul etapei 2025 au permis armonizarea metodologiilor de cercetare și integrarea datelor într-o viziune unitară asupra ruralității medievale est-carpătice.

10. Dificultățile în realizarea proiectului de natură financiară, organizatorică, legate de resursele umane etc. (obligatoriu).

Pe parcursul etapei 2025, implementarea proiectului a fost afectată în principal de dificultăți de natură organizatorică și financiară, fără a înregistra probleme privind resursele umane. Cea mai importantă constrângere a fost întârzierea demarării proiectului, care a redus perioada efectivă de lucru. În aceste condiții, activitățile de documentare, planificare și cercetare de teren au trebuit concentrate într-un interval considerabil mai scurt.

La aceasta s-a adăugat o dificultate financiară majoră: suma alocată pentru cele cinci luni din 2025 a fost echivalentă cu bugetul prevăzut pentru un an întreg, ceea ce a impus valorificarea rapidă și eficientă a fondurilor într-un termen înjumătățit. Această situație a necesitat ajustări accelerate ale calendarului de achiziții, contractări și deplasări.

Organizarea celor două campanii de teren din lunile octombrie–noiembrie a fost, la rândul ei, îngreunată de condițiile meteorologice nefavorabile specifice toamnei târzii: temperaturi scăzute, precipitații, lumină naturală redusă și acces limitat pe unele terenuri agricole. Aceste condiții au impus un efort suplimentar pentru a asigura finalizarea tuturor activităților programate în termenul restrâns.

În ciuda acestor dificultăți, etapa 2025 a fost realizată integral, iar experiența acumulată în gestionarea acestor constrângeri contribuie la optimizarea planificării pentru etapele următoare ale proiectului.

11. Recomandări, propuneri (opțional).

În baza rezultatelor obținute și a dificultăților întâmpinate în etapa 2025, pentru sporirea eficienței proiectului, se recomandă asigurarea unui calendar predictibil de finanțare, care să permită desfășurarea activităților pe o perioadă completă de 12 luni, astfel încât expedițiile de teren să poată fi organizate în intervale optime din punct de vedere climatic. Se propune menținerea și dezvoltarea colaborărilor naționale și internaționale, acestea contribuind în mod esențial la calitatea și relevanța științifică a rezultatelor.

Conducătorul de proiect **Pîrnău Ludmila**

Data: 01.12.2025



Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2025

Cifra proiectului 25.80012.0807.48SE

Denumirea Proiectului „Cercetarea așezărilor rurale din spațiul dintre Prut și Nistru în perioada Hoardei de Aur și a constituirii Țării Moldovei (secolul XIV)”

Rezumat în limba română pentru anul 2025

În anul 2025, proiectul dedicat cercetării așezărilor rurale medievale din zona centrală a Republicii Moldova a realizat o etapă complexă de documentare, analiză și cercetare de teren, contribuind semnificativ la îmbunătățirea cunoștințelor privind istoria timpurie a spațiului rural din secolul al XIV-lea. Activitățile au urmărit investigarea habitatului medieval aflat sub influența Hoardei de Aur și a proceselor care au stat la baza constituirii statului medieval moldovenesc.

În prima parte a etapei au fost analizate documente istorice, rapoarte arheologice nepublicate și repertorii vechi, inclusiv Repertoriul Arheologic din 1993. Verificarea acestor surse a evidențiat discrepanțe importante privind localizarea și înregistrarea siturilor medievale, unele fiind consemnate greșit sau neincluse în registrele oficiale. Această activitate a permis actualizarea și corectarea datelor existente.

Proiectul s-a desfășurat în strânsă colaborare cu instituțiile de profil din Republica Moldova și România, ceea ce a permis integrarea rezultatelor în contextul regional al cercetărilor medievale. Au fost organizate două campanii de cercetări de teren în raioanele Ialoveni, Hâncești și Anenii Noi, în cadrul cărora au fost investigate 23 de situri medievale. Activitățile au inclus prospecțiuni perieghetice, actualizarea coordonatelor GIS, colectarea materialelor arheologice și evaluarea stării de conservare. Un rezultat deosebit de important îl constituie descoperirea a cinci situri medievale noi, care nu erau cunoscute anterior și care urmează să fie incluse în Registrul Național al Monumentelor Arheologice.

Pentru fiecare sit cercetat a fost elaborată câte o fișă standardizată, conținând date istorice, toponimice, GIS, imagini și descrieri ale materialului descoperit. Aceste fișe vor forma un repertoriu arheologic complet al regiunii, care va fi utilizat atât în cercetare, cât și în procesul de protejare și valorificare a patrimoniului cultural.

Rezultatele obținute în 2025 contribuie la completarea hărții arheologice medievale a Republicii Moldova, confirmă necesitatea protejării siturilor vulnerabile și reprezintă un pas important în direcția promovării și valorificării patrimoniului cultural național.

Rezumat în limba engleză pentru anul 2025

In 2025, the project dedicated to the study of medieval rural settlements in the central region of the Republic of Moldova achieved significant progress through comprehensive documentary research, archival verification and two field campaigns. The project focused on understanding rural habitation during the 14th century, a period marked by the influence of the Golden Horde and the early formation of the medieval Moldavian state.

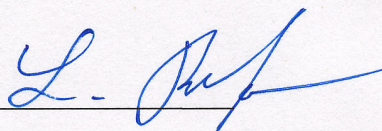
During the first stage, unpublished archaeological reports, historical maps and existing archaeological inventories—including the 1993 Archaeological Repertory—were carefully examined. This process revealed discrepancies concerning the classification and geographic location of several medieval sites, some of which had been recorded inaccurately or omitted entirely from official registers. The updated information now offers a more accurate picture of the archaeological landscape.

The project was carried out in close collaboration with research institutions in the Republic of Moldova and Romania, enabling the integration of results into a broader regional medieval context. Two large-scale field campaigns were conducted in the districts of Ialoveni, Hîncești and Anenii Noi, where 23 medieval sites were investigated. Activities included systematic field-walking surveys, GIS coordinate updates, ceramic and artefact collection, and evaluation of conservation conditions. A major achievement was the discovery of five previously unknown medieval settlements, which will now be proposed for inclusion in the National Archaeological Register.

For each investigated site, a standardized Site Record Form was produced, containing historical data, toponymy, GIS information, photographs and descriptions of collected materials. These records will form a comprehensive archaeological repertory of the region, serving both scientific research and cultural heritage management.

The results obtained in 2025 significantly enhance the understanding of medieval rural habitation in central Moldova, highlight the urgent need for the protection of vulnerable archaeological sites and represent an important contribution to the preservation and promotion of the country's cultural heritage.

Conducătorul de proiect Pîrnău Ludmila



Data: 01.12.2025

LȘ



**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2025 în cadrul proiectului**

„Cercetarea așezărilor rurale din spațiul dintre Prut și Nistru în perioada Hoardei de Aur și a
constituirii Țării Moldovei (secolul XIV)”

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1.2. monografii naționale

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

Bacumenco-Pîrnău, L., Ursu, I., Matveev, S., Musteață, S. Descoperiri arheologice medievale în zona Brăviceni (r-nul Orhei). În: *Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”*, ediția a XVII-a, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, 25–26 septembrie 2025. *Programul și Rezumatele comunicărilor*. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural, 2025, p. 35–36. ISBN 978-9975-84-252-5.

<https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/conferinta-PATRIMONIUL-CULTURAL-2025-REDACTAT4.pdf>

Ursu, I., Bacumenco-Pîrnău, L., Musteață, S., Matveev, S. Date arheologice privind așezările rurale din secolul al XIV-lea în spațiul pruto-nistean. În: *Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”*, ediția a XVII-a, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, 25–26 septembrie 2025. *Programul și Rezumatele comunicărilor*. Chișinău: Institutul Patrimoniului Cultural, 2025, p. 52–53. ISBN 978-9975-84-252-5.

<https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/conferinta-PATRIMONIUL-CULTURAL-2025-REDACTAT4.pdf>

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care au un volum de până la 0,25 c.a.

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

11. Recomandări, propuneri.

**Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2025
Cifrul proiectului: 25.80012.0807.48SE**

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Deplasări de serviciu în interiorul țării	222710	128000,0		128000,0
Deplasări în interes de serviciu peste hotare	222720	61544,0		61544,0
Servicii editare	222910			
Servicii de cercetări științifice	222930	89074,5		89074,5
Servicii neatribuite altor aliniate	222999	14125,5		14125,5
Cheltuieli curente neatribuite la alte categorii	281900			
Procurarea mașinilor și utilajelor	314110	7256,0		7256,0
Procurarea activelor nemateriale	317110			
Procurarea materialelor pentru scopuri didactice, științifice și alte scopuri	335110			
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizitelor de birou	336110			
Total		300000,0		300000,0

Conducătorul organizației Ursu Ion

Contabil șef

Țăței Valentina

Conducătorul de proiect

Pîrnău Ludmila

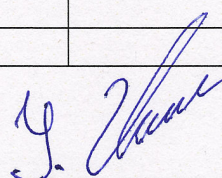
Data: 01.12.2025

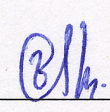


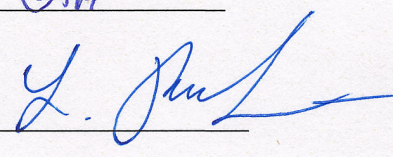
Componenta echipei conform contractului de finanțare 2025
Cifrul proiectului 25.80012.0807.48SE

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2025						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă sau nr. de ore conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Pîrnău Ludmila	1975	doctor	0,5	01.08.2025	31.12.2025
2.	Ursu Ion	1982	doctor	0,25	01.08.2025	31.12.2025
3.	Matveev Sergiu	1975	doctor	0,25	01.08.2025	31.12.2025
4.	Musteată Sergiu	1972	doc. Hab.	0,25	01.08.2025	31.12.2025
5.	Țîței Valentina	1968		0,25	01.08.2025	31.12.2025

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2025					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă sau nr. de ore conform contractului	Data angajării
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

Conducătorul organizației Ursu Ion 

Contabil șef Țîței Valentina 

Conducătorul de proiect Pîrnău Ludmila 

Data: 01.12.2025

